

Віслогузова Маргарита Дмитрівна,
*студентка 4 курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальної
юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СЕКРЕТНОГО ЗАПОВІТУ З УРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ

Заповіт є одностороннім правочином в якому спадкодавець висловлює свою волю щодо подальшої долі майна, як рухомого так і нерухомого, яке перебуває у нього на праві власності. Правовий інститут секретного заповіту вступив в силу з прийняттям Цивільного кодексу України.

На сьогоднішній день існує ряд питань, які потребують врегулювання для ширшого застосування даного правового інституту. Необхідно з'ясувати чи може заповіт, який складається під час військових дій бути секретним. Важливим також є врегулювання питання складання та посвідчення секретного заповіту, оскільки досить часто на практиці зустрічаються випадки, коли секретні заповіти визнаються недійсними через недотримання вимог визначених в законі.

Проблематикою секретного заповіту займалися такі видатні науковці та вчені, як Я.В. Панталієнко, Ю.О. Заїка, О.Т. Путиліна, Б.С. Свіржський, Н.В. Швець та інші.

Основний зміст секретного заповіту впливає з аналізу статей 1249, 1250 та 1251 Цивільного кодексу України. Основний зміст секретного заповіту полягає, у тому що нотаріус посвідчує його без ознайомлення з ним. Заповідач передає секретний заповіт нотаріусу в заклеєному конверті, на конверті особа, яка склала заповіт обов'язково ставить свій підпис. Нотаріус зобов'язаний відповідно до норм закону поставити свій посвідчувальний напис, скріпити його печаткою і в присутності заповідача помістити його в інший конверт та опечатати.

Порядок оголошення секретного заповіту полягає у тому, що нотаріус визначає день коли буде розголошено зміст заповіту. В обов'язковому порядку про день оголошення заповіту він повідомляє членів сім'ї та родичів спадкодавця, якщо їхнє місце проживання йому відоме, або робить про це повідомлення в друкованих засобах масової інформації. У присутності заінтересованих осіб та двох свідків нотаріус відкриває конверт, у якому зберігався заповіт та оголошує його зміст. Підсумком оголошення заповіту є складання протоколу, який підписують нотаріус та свідки. У протоколі записується весь зміст заповіту.

Аналіз статті 1251 Цивільного кодексу України дає змогу зазначати, що право посвідчення належить лише нотаріусу і не може здійснювати будь якою іншою посадовою особою [1].

Для подальшого з'ясування змісту даного правового інституту необхідно розглянути досвід іноземних держав. Французький цивільний кодекс використовує термін таємного заповіту, оскільки доктрина сучасного французького права ототожнює поняття «секретний» і «таємний» заповіт. Згідно з французьким цивільним кодексом таємний заповіт – це заповіт, складений заповідачем і в запечатаному вигляді переданий на зберігання нотаріусу, як правило, в присутності свідків. Ця форма, що дозволяє забезпечити таємницю заповіту і його схоронність, прямо передбачена законодавством Франції (ст. ст. 969, 1007 ФЦК) [2, с. 4].

У Франції заповідач повинен подати заповіт в закритому, запечатаному і опечатаному вигляді нотаріусу та двом свідкам, заявити, що даний папір є його заповітом, та повідомити метод використання листа. Нотаріус складає акт підписання, який він пише власноручно або друкує на машинці на запечатаному заповіті, проставляє дату, вказує місце, де відбувається акт, дає опис конверта та печатки. Цей акт підписується заповідачем, нотаріусом та двома свідками [3, с. 178].

Цивільний кодекс Іспанії в статті 706 передбачає таку форму заповіту як секретний. Основною метою секретного заповіту згідно з іспанським законодавством є збереження у таємниці змісту заповіту до моменту смерті заповідача. Дотримання письмової форми є обов'язковою умовою для дійсності секретного заповіту, однак існують певні виключення з даного правила.

В статті 716 Цивільного кодексу Іспанії передбачено такий вид заповіту як військовий заповіт. Військовий заповіт можуть укладати військовослужбовці під час війни і бойових дій. Такий вид заповіту вчиняється як в усній, так і у секретній формі. Усний висловлюється тільки перед військовим (офіцером), який має ранг не менше капітана, а секретний – тільки військовому, який наділений повноваженнями нотаріуса тільки в даних ситуаціях. В Україні аналогічними є заповіти, які посвідчуються уповноваженими особами згідно ст.40 Закону України «Про нотаріат». Однак, у даному Законі нічого не сказано про посвідчення заповітів під час війни і бойових дій, як це зроблено у законодавстві Іспанії [4, с. 116].

Я вважаю, що для подальшого розвитку інституту секретного заповіту необхідно внести ряд доповнень до чинного законодавства.

По-перше, необхідно створити окремий спеціалізований реєстр секретних заповітів.

По-друге, необхідно закріпити в цивільному законодавстві положення про те, що при посвідченні секретного заповіту, окрім нотаріуса та спадкодавця, обов'язковою повинна бути участь двох свідків. Таке нововведення допоможе уникнути великої кількості заперечень родини спадкодавця щодо фальсифікації даного заповіту.

По-третє, необхідно передбачити можливість складання секретного заповіту не лише у письмовій формі, а й дозволити укладати його в усній формі у виключних випадках, наприклад під час воєнного чи надзвичайного стану, а також при стані війни.

Отже, метою секретного заповіту є забезпечення максимальної таємниці останньої волі заповідача. Викладені вище пропозиції направлені на ліквідацію прогалин в чинному законодавстві, а також на наближення розвитку даного інституту до міжнародних стандартів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Підпригора О.А. Заповіт як підстава спадкування. Вісник Запорізького державного університету. 2003. №1. С. 1-5.
3. Скрипник О.В. Форма заповіту за законодавством України та держав Західної Європи: порівняльний аналіз. Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. Керівн. авт. кол. С.В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. Одеса, 2009. №. 36. С. 172 – 180.
4. Криштопа О. Заповіти, процедура їх складання, нотаріального посвідчення і реєстрації: Україна та Іспанія. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2011. № 87. С. 114-117.

Гладун Ліліанна Леонідівна,

студентка 4-го курсу факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Прийняття спадщини – офіційна можливість набути прав та обов'язків спадкодавця. Однак існують певні труднощі при фактичному виконанні статей Цивільного кодексу, особливо коли спадкоємець є неповнолітнім. Це викликало особливу цікавість науковців та практиків до цього питання.

Ті чи інші аспекти спадкування є предметом наукової уваги дослідників, зокрема, Ю.І. Заїки, В.М. Марченко, П.С. Никитка, які висвітлювали основні проблеми спадкування.